

5. За свако отстојање треба узети 20—25 читања, а пожељно је и више.

6. Најбоље је одређивати адисиону и мултипликациону константу заједно по начину најмањих квадрата. — Поступак за одређивање највероватнијих вредности константи по овом начину објашњен је у удбеницима геодезије.

Одређујући константе према наведеном можемо се надати, да ће вредност ових бити одређена са врло малим, готово безначајним грешкама.

11. Утицај температурних промена Са променом температуре мења се коефицијент преламања стакла, а према томе мења се жижна даљина објектива. Ово има за последицу промену бројних вредности константи. Пошто се код практичних радова не може водити рачуна о температурним променама, то је најбоље одређивати константе при средњој температури (око 20°).

Рад југословенских геометара на решавању аграрног питања у Албанији

Лука Радић, геометар

14 јуна 1945 год. отпутовала је група од 10 геометара авионом, и стигла у Тирану истога дана у 9 часова. Група се одмах ставила на расположење албанском министру пољопривреде. Групу је примио министар друг д-р Стила. Он је, у кратким потезима, објаснио задатак рада групе и упутио је на директора и инжењера који ће руководити радовима.

Како министарство пољопривреде није имало довољан број инструмената за радове преко наше војне мисије у Тирани обратили смо се нашем министарству у Београду каблограмом за одобрење да из Катастарске секције у Приштини преуземо потребан број инструмената и остали прибор за теренске радове. Нажалост, одобрење није стигло на време, те смо по разним министарствима пронашли једва 5 инструмената да би што пре отпочели са радом. Пошто су све припреме завршене и набављени инструменти и остали потребан прибор 30 јуна отпутовали смо из Тиране у одређену зону, која се налази у близини варошице Фиери, где смо стигли 1 јула и сместили се у селу зв. Франкула Паша. Руководилац послова био је инж. Селим Зима, који је једини геодетски стручњак у Албанији и који је пре руководио аграрним пословима.

У задатак нам је стављено да извршимо, најпре, премер свих села и насеља од Ахмет Бејаса до главног друма Фиери—Валона, долином реке Војуше, с тим да, док извршимо премер, изађе закон о аграрној реформи. Како у међувремену закон још није био донет, проширен нам је задатак од друма Фиери—Валона до ушћа Војуше у море и језера Лачај, с леве стране Војуше у подирефектури Лакатунд са још 7 села. Укупно смо запосели 34 села са површином од 14.000 ха.

Радови на триангулацији, дет. снимању, и нивелману

Како су радови били хитне природе и да се не би губило много времена при снимању, решено је да се полигоне тачке обележавају кољем и да се стране мере оптичким путем. Објект снимања биле су границе општине или села, главнији путеви, куће са двориштем, пашњаци, шуме, реке, потоци и неплодно земљиште.

У почетку су образоване следеће групе: 2 групе за триангулацију (Миловановић—Пламенац), 3 групе за детаљно снимање (Бобан—Бањац, Аранђеловић—Аврамовић, Јоцкић—Везовић) и једна за нивелман (Ђоровић—Наим).

У првом делу триангулација је завршена за 21 дан. Постављена је 41 триг. тачка и срачунате су привремене координате. Ову тригонометријску мрежу наслонили смо на локалну триангулацију која је пре рата постојала. По завршетку радова на триангулацији у првом делу Миловановић је образовао групу са албанским помоћником за детаљно снимање а Пламенац је наставио триангулацију у другом делу, где је поставио још 20 триг. тачака. Група за нивелман радила је генерални нивелман на путу од главног друма Фиери—Валона до општине Кафарај и површински нивелман за израду пројекта главног канала: Кафарај — главни друм Фиери—Валона и генерални нивелман за продужење канала од друма до језера Лачај, т. ј. до мора. На том делу пројектован је главни канал са искоччавањем на терену и израђен подужни профил и попречни профили за 3 км дужине главног канала.

По завршетку радова на детаљном снимању у Франкули Паши и Червену, где су у почетку радиле све три групе за детаљно снимање и израду привременог плана, групе су послате свака у друго село где су наставиле снимање и израду планова и, поступно, премештале се у нова села. Да би се повећао број група за детаљно снимање, додељени су нам 5 албанских техничара, те су се образовале групе у које су ушли по један Југословен и један Албанац, као и једна група од једног Италијана, геометра, и помоћника Албанца. У свему је образовано 6 група за детаљно снимање, које су до 15 септембра завршиле 34 села са укупном површином око 14.000 ха. и за која су израђени привремени планови. Израда привремених планова у циљу парцелације у прво време већином вршена је на основу полигоне мреже која је графички нанета на листове помоћу дужина полигоних страна и преломних углова, т. ј. влаци су уклопљени графички између тригометријских тачака, које су нанете координатама. Детаљ је на овим плановима нанет помоћу апарата за доношење тахиметријски снимљеног детаља (поларним координатографом). Доцније а и иначе у свима оним случајевима где је полигона мрежа била срачуната на време привремени планови рађени су нормално т. ј. на основу полигоне мреже нанете координатама. Планови су рађени на енглеском платну и тврдој цртаћој хартији.

Класирање земљишта

Ради класирања земљишта додељени су групи 5 агронома који су вршили класирање земљишта после завршеног премера и израде плана код појединих група и то на копијама плана на паусној хартији.

Законом су одређене 4 класе, и то: 1, 2, 3 и 4. Основна класа је друга класа. У прву класу долазе земљишта у близини великих градова и земљишта која се могу наводњавати. Само класирање вршено је по блоковима, без обзира да ли је земљиште обрађено или не. Осим класирања у дужност агронома спадало је да саставе спискове свих домаћинстава у селу, т. ј. списак фамилија са бројем чланова породице, колико сада држе земљишта, колико ситне и рогате стоке имају, да ли имају приватног земљишта и где, т. ј. — све потребне податке ради додељивања земље. Сви ти спискови достављени су Аграрном уреду у Фиери који је, у међувремену, био о томе извештен и који је на темељу тих података — а на основу закона о аграрној реформи — одређивао површину за сеоски пролетаријат, за раднике без земље и сопственике.

Закон о аграрној реформи усвојен је од Привремене скупштине у септембру 1945 гд. и одмах је ступио на снагу. Овим законом предвиђено је да се свакој сеоској породици до 6 чланова додели по 5 ха земље друге категорије и 30 ари за двориште око куће, а за сваког члана породице преко 6 чланова још по $\frac{1}{2}$ ха на члана. За породице које живе у задрузи још за сваког ожењеног мушкарца по 3 ха, без обзира на број чланова породице. Ако је земљиште прве категорије, онда се површина смањује за 30%, а ако је треће, повисује се за 30%. За четврту категорију повисује се за 50%.

Сопственицима који се баве земљорадњом и обрађују земљу модерним средствима (употребом трактора, сејалица итд.) додељује се до 40 ха; онима који обрађују земљу воловском или коњском запрегом 20 ха, а онима, који се баве земљорадњом 7 ха. Сопственицима реакционарног држања за време рата не додељује се ништа, док њихове породице, ако се налазе у земљи, добијају по 7 ха.

Земљишта која су по овом закону дошла под удар аграрне реформе јесу у првом реду беговска имања, црквена и сва приватна имања преко 20 ха.

У Албанији поједини бегови имали су у разним крајевима своје беглуке или чифлуке које су обрађивали сељаци под веома тешким условима, у већини случајева на наполицу. Један од највећих бегова у Албанији је био бег Верлаци, који је напустио земљу и побегао у иностранство. Његови се поседи налазе почев од Валоне па све до Елбасана и Каваје.

Услови за сељаке били су тешки јер је бег имао права да их отера када то нађе за сходно. Тај услов много је утицао да земља не буде рационално обрађивана јер, ако би сељак посадио воћњак, виноград или маслињак, бег би га отерао а култивисано земљиште задржао за себе или дао својим приврженицима на искоришћавање. Зато сељаци на беговским имањима нису земљу култивисали већ се једино бавили сејањем кукуруза или жита. Куће на беговским имањима биле су привремене, грађене од трске и блата и што нарочито пада у очи, без димњака. Право да дигну димњак на кући имали су само они који су били беговски приврженици или они који су од сељака прикупљали беговски допринос.

Stvarno: takmičenje je ona poluga kojom radnička klasa, na socijalističkoj osnovi, treba da preokrene sav privredni život zemlje.

(Staljin)

Како је вршена подела земљишта

Пошто су планови били израђени, класирање извршено и добивени спискови са означеном површином за сваког сељака у појединим селима од аграрног уреда, приступило се одмах изради пројекта села и нове парцелације.

Пројект села вршио се на терену са сеоским комитетом, с тим да се одабере најпогодније место за ново село које је, по упутствима добивеним од министарства, морало бити груписано. Ретко се дозвољавало да села могу бити негруписана, тзв. „салашки“ систем насеља. Када је изабрано место за ново село, на самом плану су, одмах, одређена кућна дворишта за сваку породицу, остављало се неколико резервних дворишта, предвиђало се место за јавне објекте: (школе, цркву, и др.) као и за друге јавне потребе села. Потом се приступало одређивању нових путова с обзиром на комуникације и везу са осталим селима, главним друмовима као и за прилаз новоствореним парцелама. Размак између нових путева био је 500 м., а средином размака, т. ј. на 250 м. постављене су осовине за нове парцеле. На тај начин дужина парцела износила је 250 м. Пошто је пројектовано ново село, одређене осовине нових путова и парцела на плану, приступило се искољчавању дворишта, нових путова и осовина нових парцела на терену, помоћу инструмента и мерењем осовина пантљиком.

По завршетку ових радова на терену, а пре почетка саме парцелације на плану, вршило се скицирање парцела (старих) које су дотада сељаци држали, јер је закон препоручивао да се приликом нове парцелације према техничким могућностима сваком сељаку да она земља коју је обрађивао. То скицирање је трајало, највише, један или два дана.

Према овом извршеном скицирању и добивеном списку од аграрног уреда, приступило се одмах новој парцелацији на плану, у којој је учествовао агроном, који је био одговоран за правилну поделу земљишта. Препоручљиво је било да се сваком сељаку да једна, највише две парцеле а, у изузетном случају, три и четири и, уз то, једно кућно двориште. Однос ширине и дужине парцела био је, најмање, 1 : 3.

Пошто је извршена парцелација на плану за целу општину, приступило се искољчавању парцела на терену, које су се обележавале кољем и одређивао правац парцеле копањем јарка од 2—4 м. у правцу дужине и ширине парцела. Када је извршено искољчавање нових парцела на терену почело се са предавањем земље сељацима. Предају земљишта вршио је агроном са сеоским аграрним комитетом и геометром који је показивао међе нових парцела. У колико је било незадовољника, одмах, на лицу места, комитет са агрономом их је саслушавао и, ако би њихови приговори били оправдани, вршиле су се одмах и исправке. О извршеној предаји састављао се записник на лицу места, у који се уводило: име домаћинства, број чланова породице, дата површина, бројеви датих парцела. Записник су потписивали агроном, аграрни комитет и геометар. Потом се он достављао аграрном уреду.

На овакав начин 8 група предало је земљу у 31 селу 1.293 породицама са 5.676 чланова; поделило је 730 кућних плацева, 1.531 парцелу у површини од 6.941 ха. Шуме, државни пашњаци (звани „мера“) и неплодна земљишта нису се уопште делили.

По завршетку ових теренских радова група је повучена у Тирану на израду нових парцелационих планова (који су израђени помоћу кордината). На плановима су нумерисане све парцеле (старе и нове), срачунате површине и израђени сви потребни спискови ради издавања тапија аграрним интересентима.

Сви радови завршени су 25 јануара 1946 год., а група је кренула на пут из Тиране за ДФЈ 1 фебруара 1946 год.

Мора се истаћи да су сви другови дали све од себе како би одређени задатак успешно завршили на задовољство албанског народа и албанских власти, иако су се морали борити са маларијом која немилице хара у летњим месецима у крајевима где су вршени радови.